

11. מלכים א פרק ח פסוק ח

וַיֹּאֲרוּ הַבַּדִּים וַיֵּרְאוּ רֵאשֵׁי הַבַּדִּים מִן הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַדְּבַר וְלֹא יֵרְאוּ הַחוּצָה וַיְהִי שֵׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

מלכים א פרק ח פסוק ח

וַיֹּאֲרוּ הַבַּדִּים וַיֵּרְאוּ רֵאשֵׁי הַבַּדִּים מִן הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַדְּבַר וְלֹא יֵרְאוּ הַחוּצָה וַיְהִי שֵׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

12. תלמוד בבלי מסכת יומא דף נד עמוד א

רב יהודה רמי: כתיב ויראו ראשי הבדים וכתוב ולא יראו החוצה - הא כיצד? - נראין ואין נראין... דוחקין ובלוטין ויוצאין בפרוכת, ונראין כשני דדי אשה, שנאמר צרור המר דודי לי בין שדי ילין. אמר רב קטינא: בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגלילין להם את הפרוכת, ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה, ואומרים להן: ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר ונקבה.

13. דברי הימים ב פרק כב פסוק י - יא

(י) ועתליהו אם אֶחְזֶיְהוּ רֵאֲתָהּ כִּי מֵת בְּנָהּ וּתְקַם וּתְדַבֵּר אֶת כָּל זֶרַע הַמַּמְלָכָה לְבֵית יְהוָה: (יא) וּתְקַח יְהוֹשֻׁבֶעֶת בֵּת הַמֶּלֶךְ אֶת יוֹאֵשׁ בֶּן אֶחְזֶיְהוּ וּתְגַנֵּב אֹתוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַמוֹמְתִים וּתְתֵן אֹתוֹ וְאֶת מִינְקָתוֹ בְּחֹדֶר הַמַּטּוֹת וּתְסַתִּירָהּ: יְהוֹשֻׁבֶעֶת בֵּת הַמֶּלֶךְ יְהוֹרָם אֲשֶׁת יְהוֹיָדָע הִפְהִין כִּי הִיא הִיטָה אַחוֹת אֶחְזֶיְהוּ מִפְּנֵי עֲתָלְיָהוּ וְלֹא הִמִּיתָהּ:

רש"י
(ב) בחדר המטות - בעליית בית קדשי הקדשים ... וקורא אותה חדר המטות על שם בין שדי ילין

תפקיד הכרובים

14. שמות (פרשת תרומה) פרק כה פסוק כב

וּנְוַעֲדָתִי לְךָ שֵׁם וּדְבַרְתִּי אֹתָךְ מֵעַל הַכַּפְּרֹת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרָבִים וְאֲשֶׁר עַל אֲרֹן הָעֵדֻת אֶת כָּל אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אֹתָךְ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

15. רש"י הירש שמות (פרשת תרומה) פרק כה פסוק כב

(כב) ונועדתי - משורש "יעד", קרוב ל"חד", לקבוע מקום ומועד להתוועדות. דבר ה' מגיע אל אוזני משה - לא בשל יחס פרטי מיוחד של משה אל ה', אלא רק בשל קירבת - הברית של ה' אל ישראל, בשל השראת שכינתו בקרב העם השומר את תורתו:

16. תלמוד בבלי מסכת יומא דף נד עמוד א

אמר רב קטינא: בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגלילין להם את הפרוכת, ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה, ואומרים להן: ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר ונקבה.

17. כוזרי מאמר א פיסקה צז

עד שנצרכו מהם לבקש נעבד מורגש... וחסאתם היתה בציור אשר נאסר עליהם שייחסו ענין אלקי אל מה שעשו בידם וברצונם מבלי מצות אלוקים... והיה להם להמתין שלא יקבעו לעצמם דבר שיקבילוהו. והדבר ההוא הוא מרוחק ומגונה אצלנו מפני שאין בזמן הזה צורות נעבדות ברוב האומות והיה קל בזמן ההוא מפני שעשו כל האומות צורות לעבוד אותם... וְלֹא הִיא הַדְּבַר נִכְרִי בְּצוּרֹת אֲשֶׁר צִוֶּה הוּא בֵּהֶם מֵהַכְּרֻבִים

18. שמות (פרשת תרומה) פרק כה פסוק כ

(כ) וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל סֻכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפְּרֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו אֶל הַכַּפְּרֹת יְהִי פְּנֵי הַכְּרָבִים:

פרשת תרומה - סוד הכרובים

1. שמות (פרשת תרומה) פרק כה פסוק יז - כא

(יז) וְעִשִׂיתְּ כַפְרֹת זָהָב טְהוֹר אֲמַתִּים וְחִצֵּי אַרְכָּה וְאָמָה וְחִצֵּי רַחְבָּה: (יח) וְעִשִׂיתְּ שְׁנַיִם כְּרָבִים זָהָב מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפְּרֹת: (יט) וְעִשֶׂה כְּרוֹב אֶחָד מְקַצֶּה מִזָּה וְכְרוֹב אֶחָד מְקַצֶּה מִזָּה מִן הַכַּפְּרֹת תַעֲשֶׂה אֶת הַכְּרָבִים עַל שְׁנֵי קְצוֹתָיו: (כ) וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשִׁי כְנָפִים לְמַעַל סֻכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפְּרֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו אֶל הַכַּפְּרֹת יְהִי פְּנֵי הַכְּרָבִים: (כא) וְנָתַתְּ אֶת הַכַּפְּרֹת עַל הָאָרֶן מִלְמַעְלָה וְאֶל הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ:

2. שמות (פרשת תרומה) פרק כה פסוק י - טז

(י) וְעִשֶׂה אֲרֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמַתִּים וְחִצֵּי אַרְכּוֹ וְאָמָה וְחִצֵּי רַחְבּוֹ וְאָמָה וְחִצֵּי קָמְתוֹ: (טז) וְנָתַתְּ אֶל הָאָרֶן אֶת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ:

3. רש"י שמות (פרשת תרומה) פרק כה פסוק כא

(כא) ואל הארן תתן את העדות - לא ידעתי למה נכפל, שהיה כבר נאמר (פסוק טז) ונתת אל הארון את העדות. ויש לומר שבא ללמד, שבעודו ארון לבדו בלא כפרת, יתן תחלה העדות לתוכו, ואחר כך יתן את הכפרת עליו.

4. שמות (פרשת תרומה) פרק כו פסוק א

(א) וְאֶת הַמִּשְׁכָּן תַעֲשֶׂה עֹשֶׂר יְרִיעַת שֵׁשׁ מִשְׁזָר וְתַכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְתַלְעַת שְׁנֵי כְּרָבִים מַעֲשֶׂה חֹשֶׁב תַעֲשֶׂה אֹתָם:

כרבים מעשה חשב - כרובים היו מצויירין בהם באריגתן, ולא ברקימה שהוא מעשה מחט, אלא באריגה בשני כותלים, פּרָצוּף אֶחָד מִכָּאן וּפְרָצוּף אֶחָד מִכָּאן, אַרְי מִצַּד זֶה וְנִשְׂר מִצַּד

5. שמות (פרשת תרומה) פרק כו פסוק לא

(לא) וְעִשִׂיתְּ פְּרֻכֹת תַכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר מַעֲשֶׂה חֹשֶׁב יַעֲשֶׂה אֹתָהּ כְּרָבִים:

כרובים - ציורין של בריות יעשה בה:

6. שמות (פרשת יתרו) פרק כ פסוק ד

לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ:

7. אברבנאל פרשת תרומה

השאלה הב' בענין הכרובים שצוה יתברך לעשות על הכפורת כי הנה יראה שהיה עובר בזה על לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת. ואיך צוה אותם לעשות מה שהזזה עליו:

8. איכה רבה (וילנא) פתיחתות סימן ט

בשעה שנכנסו שונאים לירושלים נכנסו עמהם עמונים ומואבים ... נכנסו לבית קדשי הקדשים ומצאו שם שני כרובים נטלו אותן ונתנו אותן בכליבה והיו מחזירין אותן בחוצות ירושלים ואומרים לא הייתם אומרים שאין האומה הזאת עובדת עבודת כוכבים ראו מה מצינו להם

10. תלמוד בבלי מסכת יומא דף נד עמוד ב

אמר ריש לקיש: בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה, הוציאון לשוק ואמרו: ישראל הללו, שברכתן ברכה וקללתן קללה, יעסקו בדברים הללו? מיד הזילום, שנאמר כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה.

ובמדרש שהיה לומד תורה מפי ברוך בן נריה בבבל, וברוך לא עלה מבבל, ומת שם בתוך השנים הללו)

24. תלמוד בבלי מסכת שבת דף ל עמוד א

אמר לו: כי טוב יום בחצריך מאלף. טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתידי שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח.

25. שמות (פרשת פקודי) פרק מ פסוק כד

וַיִּשֶׂם אֶת הַמִּנְחָה בְּאֶהָל מוֹעֵד נֹכַח הַשְּׁלֶחַן עַל יָרֵךְ הַמִּשְׁכָּן נֶגְבָּה:

26. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף כה עמוד ב

אמר רבי יצחק: הרוצה שיחכים - ידרים, ושיעשיר - יצפין, וסימניך: שלחן בצפון ומנורה בדרום;

27. של"ה מסכת תענית פרק תורה אור

קמז. על - זה פירשתי, ענין שלחן בצפון, מנורה בדרום (וימא כא ב). דכתיב (שמות כו, לה) 'ושמת את השלחן מחוץ לפרכת ואת המנרה נכח השלחן'. תלה המנורה בשלחן. ולפי פשוטו שהמנורה חשובה מהשלחן, איפכא הוה ליה למתלי. אמנם, בנסתר הוא להיפך, שלחן מליכים רומז למלכות האמיתית, כל ישראל בני מליכים (שבת סז א), והוא דיבוקנו בה' אלקינו לעולם הבא בנחיות. והוא בצפון, 'מה רב טובך אשר צפנת' (תהלים לא, כ). ומנורה רומזת על קיום התורה והמצוות, 'נר מצוה ותורה אור'

28. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף ל עמוד ב

ת"ר: ושמתם - סם תם, נמשלה תורה כסם חיים; משל, לאדם שהכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה על מכתו, ואמר לו: בני, כל זמן שהרטיה זו על מכתך, אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך, ורחוץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתיירא, ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומי; כך הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל: בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה - אין אתם נמסרים בידו,

29. עלי שור הרב וולבה חלק ב שער ראשון פרק שמיני

מעתה עיקר עבודתנו היא עבודת היצר, ועל זה נאמר בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין (קידושין ל" ע"ב). נמצאת כל התורה כולה, עד סוף כל המדרגות העליונות שבה, היא אך ורק תבלין ליצר, והעמל בה כל צרכו זוכה להמתיק את יצרו ולהפכו לטוב.

30. שמות (פרשת תרומה) פרק כה פסוק יד - טו

(יד) וְהִבֵּאתָ אֶת הַבָּדִים בְּטַבְעֹת עַל צִלְעֹת הָאָרֶן לְשֵׂאת אֶת הָאָרֶן בָּהֶם: (טו) בְּטַבְעֹת הָאָרֶן יְהִיוּ הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ:

(טו) לא יסרו ממנו - לעולם:

31. גלות והגאולה שמות עמוד 309

הבדים מסמלים את מה שאנו נדרשים לעשות עם התורה - לשאת אותה בגאון מדור לדור. כשם שהבדים צמודים לארון לעולם - בטבעת הארן יהיו הבדים לא יסרו ממנו, כך ישראל צריכים להיות צמודים לתורה לעולם ולא תסור מכל הדברים אשר אנכי מצוה אתכם

32. סימן לבנים עמוד 142

בקודש הקדשים ניצב ארון הברית, הבנוי למעשה משני כלים; הארון עצמו, והכפורת המכסה אותו. הארון מזכיר במבנהו את השולחן. כמוהו, הוא עשוי מעצי שיטים מצופים זהב. וכמוהו הוא בעל זר זהב, טבעות ובדים לנשיאה. לעומת זאת, הכפורת מזכירה את המנורה עשויה כולה זהב, מקשה אחת ומעוצבת באומנות בצורת כרובים. לשולחן ולמנורה יש אם כן שורשים פנימיים בקודש הקודשים. הכלכלה והתרבות יונקים את עקרונותיהם מלפני ולפנים

העמק דבר

(כ) סככים בכנפיהם. להגן על התורה שלא תשכח, בהשגחת הקדוש ברוך הוא וישראל, שהם שני הכרובים: איש אל אחיו. להורות על האהבה העזה, כמו שהחתן מביט על הכלה ונהנה בראייתה

19. בראשית (פרשת בראשית) פרק ג פסוק כד

(כד) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם וַיִּשְׁכַּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן אֶת הַכְּרֻבִים וְאֶת לֶהֱט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לְשָׁמֵר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים: ס

השינוי בכרובים בימי שלמה

20. דברי הימים ב פרק ג פסוק יג

(יג) כִּנְפֵי הַכְּרֻבִים הָאֵלֶּה פְּרָשִׁים אֲמוֹת עֶשְׂרִים וְהֵם עֹמְדִים עַל רַגְלֵיהֶם וּפְנֵיהֶם לְבַיִת: ס

(יג) פורשים אמות עשרים - ... והם עומדים על רגליהם לא כאותם שעשה בצלאל שהיו בשני קצות הכפורת על הארון ואלה היו עומדים על רגליהם בקרקע הבית:

21. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף צט עמוד א

כיצד הן עומדות? רבי יוחנן ור' אלעזר, חד אמר: פניהם איש אל אחיו, וחד אמר: פניהם לבית. ולמ"ד פניהם איש אל אחיו, הא כתיב: ופניהם לבית! לא קשיא: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום

22. הרחב דבר שמות (פרשת תרומה) פרק כה פסוק כ ד"ה (א) והנה

זזה תמוה שהרי כתיב בשעה שהעמיד שלמה את הכרובים, ובלא ספק אשר מיד ה' עליו השכיל לעשות כן. אלא פירוש אין עושין רצונו של מקום הוא כמו דאיתא בברכות דל"ה ב' בהא דכתיב ואספת דגנך מיירי בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום, ועי' בתוס', וגם בזה תמוה שהרי בפירוש כתיב והיה אם שמוע תשמעו וגו' וכל הענין, וע"ז מסיים המקרא ואספת דגנך. אלא הכונה כמש"כ בספר דברים שם ובכ"מ שישראל ניזונים בזכות המיוחד להם לפני ה', ויש בזה שני אופנים, וכמו מלכותא דארעא שמפרנס כל המון עמו בשביל שעובדים את אדמת ארצו ומהם מעט משרתי המלוכה, ואלו בעצמם מטריחים בתקון מזונותם ולפי מזלם ג"כ, ועוד מפרנס המלך אנשי חילו מגנזי המלוכה בשביל שתופסים החרב בשביל שמירת כבוד מלכותו, ואלו אין עוסקים כמעט כלל בהכנת פרנסתם, וידוע שהמלך אוהב ביותר אנשי חילו בעלי מלחמתו ואינו בוש לדבר בעת הצורך עם איש מלחמה, משא"כ את עובדי אדמתו וכדומה, כך ישראל ניזונים או בזכות עבודה או תפלה כמש"כ בס' בראשית ב' ה', ואז עליהם להטריח ולהכין כל צרכם, או בזכות מלחמתה של תורה שהמה נושאים ושומרים כבוד מלכותו ית' כמש"כ לעיל ס"פ ט"ו ובכ"מ, ואלו ניזונים בהשגחתו ית' בלי טורח על גוף המזון, וכבר ידוע שהקב"ה חפץ באלו העומדים לפני ה' בשערים המצוינים בהלכה יותר ממשכנות יעקב בעבודה, ועל כן במדבר שהיה עיקר העסק בתורה שלא ניתנה אלא לאוכלי מן, והקרבנות לא היו אלא בשביל יעוד כמש"כ להלן בפרשת תמידים, וכן לדורות בשביל אנשים כאלו, כתיב ופניהם איש אל אחיו, שהקב"ה משגיח עליהם בעין יפה כביכול באהבה, משא"כ כלל ישראל מזמן בית הבחירה, שהיה מזונות ישראל בא ע"י זכות עבודה, מש"ה כתיב ופניהם לבית, שהקב"ה היה עינו ולבו על עבודת הבית, וכן ישראל היה זה נשיאת עיניהם ותקוותם שתקובל עבודת הבית ברצון:

23. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף טז עמוד ב

אמר רב ואיתימא רב שמואל בר מרתא: גדול תלמוד תורה יותר מבנין בית המקדש, שכל זמן שברוך בן נריה קיים - לא הניחו עזרא ועלה. (שיש לך לתמוה למה לא עלה עזרא עם זרובבל בימי כורש, עד השנה השביעית לדריוש האחרון לאחר שנבנה הבית, כמו שכתוב בעזרא ויבא ירושלם בחדש החמישי היא שנת השביעית למלך וגו' (עזרא ז).

33. אור תורה שמות עמוד 174

יש דרך נוספת לפרש את סמליותם של הכרובים. כזכור, במשכן דיבר הקב"ה אל משה מבין שני הכרובים. ייתכן שהשומרים הללו הם גדולי התורה בכל דור ודור, המקדישים עצמם ללימוד תורה ולפרשנות מאירת עיניים. אישים מסורים אלה הם מגיניה של התורה: הם מציעים פרשנות שתהא ברורה והעלת משמעות לזמנה, לדור ולתקופה ... בזכותם התורה תמיד רלוונטית ומתאמת לצרכים ולאופי התרבותי של כל אדם ושל כל אתר ואתר. החכמים הגדולים בתורה ניחנים לעיתים קרובות בארשת פנים המביעה תום וטוהר של ילדות אפילו כשהם בגיל שיבה וזקנה ... להגנה שמעניקים הכרובים יש ממד נוסף: אנו נדרשים להגן על תורתנו לא רק מבית - נגד התבוללות, הידרדרות הלימוד והיחלשות המחויבות והמסירות. למרבה הצער יש לנו גם אובים מבחוץ שכל חפצם הוא להשמידנו. דברים אלו נכונים במיוחד מאז קמה מדינת ישראל ... אולי הכרובים השומרים על עץ החיים והכרובים השומרים על ארון הברית קרובים אלה לאלה הרבה יותר ממה שחשבנו תחילה, וההבחנה ביניהם תלויה לאו דווקא אבנטיה ובמקום, אלא בהכרח ובהזדמנות. ככלות הכל עץ החיים הוא דימוי לתורה - "עץ חיים היא למחזיקים בה" - וזו אכן נשמרת על ידי הכרובים במשכן ... אם ילדינו לחיות בעתות שלום, תהיה להם הזכות ללמוד תורה ולשמור על ארון הקודש. אם יחיו ילדינו בדור שבו יהיה עליהם להגן על עץ החיים, על התורה ועל המנורה - מדינת ישראל- בנשק, אזי יהיו חייבים ליטול לידיהם את להט החרבות המתהפכות ולהבטיח את עתידנו.

סיכום קצר:

הבדל משמעותי יש בין המשכן למקדש שלמה. הבדל שבא לידי ביטוי בכיוון פניהם של הכרובים. בתקופת המדבר היו ישראל עסוקים רק בתורה, לאחר הכניסה לארץ התעסקו גם בענייני הארץ. כדי לשמור על דבקות גם לאחר הכניסה רמוזה (בשולחן) (לארץ חובת האדם לדאוג שהארציות תהיה מוארת באור התורה (המנורה) . בקודש הקדשים הארון היה מורכב משני חלקים שרומזים על השולחן והמנורה. בשונה מהקודש שהמנורה והשולחן הם שני כלים נפרדים, הארון והכרובים בהם רמוזים השולחן והמנורה הם כלי אחד. המצב האידיאלי הוא כשהחול והקודש יוצרים מציאות אחת מאוחדת. הדרך להגיע למדרגה זו נעוצה בחיזוק הקשר האינטימי ביננו לבין הבורא

שבת שלום!

